

Tyto okruhy jsou používány při státní závěrečné zkoušce v rámci **navazujícího magisterského studijního programu Politologie** na Katedře politologie a mezinárodních vztahů Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Tato verze okruhů platí pro studium zahájené v akademickém roce **2022/2023 a později**.

Státní závěrečná zkouška v navazujícím magisterském studijním programu Politologie sestává z obhajoby diplomové práce, dvou povinných částí a jedné volitelné části (studující volí mezi specializacemi Výzvy pro liberální demokracii a Veřejné politiky). Ve všech částech si studující vylosuje jeden okruh. Celková doba trvání státní závěrečné zkoušky je maximálně 60 minut. Vzhledem k tematické šíři okruhů může komise určit, na která dílčí témata se studující v rámci okruhu zaměří.

OBHAJOBA DIPLOMOVÉ PRÁCE

V rámci obhajoby diplomové práce studující nejprve stručně (zpravidla 2–3 minuty) představí téma, cíle a závěry své diplomové práce. Poté probíhá diskuse na základě posudků vedoucího a oponenta diplomové práce, na jejichž obsah studující reaguje. Členové komise mohou položit doplňující otázky týkající se obsahové i formální stránky diplomové práce. Celková doba obhajoby diplomové práce je přibližně 15 minut.

STUDIJNÍ MATERIÁLY K PŘÍPRAVĚ NA STÁTNÍ ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU

Jednotlivé okruhy státní závěrečné zkoušky tematicky vycházejí z obsahu konkrétních předmětů ve studijním plánu programu. Při přípravě na státní závěrečnou zkoušku by měli studující vycházet ze znalostí a dovedností nabytých v jednotlivých předmětech a ze studijních materiálů uvedených v Courseware u jednotlivých předmětů. Návaznost okruhů v jednotlivých částech na předměty ve studijním plánu je následující:

KAP/PSNSZ – Politologie jako sociální věda

- KAP/SADP, KAP/STAT, KAP/GEG, KAP/PT

KAP/OPNSZ – Oborový základ – Politologie

- KAP/AVP, KAP/OZZN, KAP/AVS, KAP/SPR

KAP/VDNSZ – Specializace Výzvy pro liberální demokracii

- KAP/TNC, KAP/ERN, KAP/CMP, KAP/POP, KAP/GTNB

KAP/VPNSZ – Specializace Veřejné politiky

- KAP/SOPN, KAP/AZPO, KAP/EPO, KAP/REGN, KAP/ZBEN
-

KAP/PSNSZ – POLITOLOGIE JAKO SOCIÁLNÍ VĚDA

1. Teorie vzniku státu, teorie moderního státu (J. Locke, T. Hobbes, G. W. F. Hegel, K. Marx, M. Weber).
2. Systémová teorie státu (S. Rokkan, Ch. Tilly), teorie politického rozvoje (S. Huntington) a geopoliticko-systémový přístup (I. Wallerstein).
3. Koncept vnitřní a vnější suverenity státu. Kvazistát (charakteristika a příklady), slabý, rozpadající se a rozpadlý stát (rozdíly, příklady).
4. Proměny státnosti v mezinárodním systému 20. a 21. století. Formování postmoderních států, vliv globalizace na podobu státnosti (G. Sørensen, R. Cooper, S. Strange).
5. Metodologie a metoda. Význam a role metodologie, rozdíly mezi kvalitativními a kvantitativními metodami, vztah teorie a metody, technika a styl vědecké práce.
6. Kausalita a interpretace v sociálních vědách.
7. Kvantitativní metody, popisné statistiky, korelace, regrese.
8. Případová studie a její druhy.
9. Metody sběru a třídění dat. Dotazníky, rozhovory, statistika a tvorba indexů; principy kódování v obsahové analýze.
10. Geopolitika. Předpoklady a okolnosti formování disciplíny. Základní koncepty geopolitiky a jejich srovnání v klasických geopolitických teoriích (organická teorie, A. T. Mahan, H. Mackinder, N. J. Spykman, K. Haushofer).
11. Geopolitika a geostrategie v období studené války a v současnosti (A. de Seversky, S. B. Cohen, D. W. Meinig, Z. Brzezinski, francouzská geopolitika, neoeurasianismus, kritická geopolitika).
12. Geopolitické aspekty zahraniční politiky tradičních mocností ve 20. století a současnosti (komise zadá studentovi/studentce dva z uvedených států: Spojené státy americké, Sovětský svaz/Rusko, Francie, Spojené království, Japonsko, Německo).
13. Geopolitické aspekty zahraniční politiky nastupujících mocností (Čína, Indie, Brazílie, Turecko, Írán).
14. Teorie spravedlnosti J. Rawlse a libertariánská a komunitaristická kritika. Soudobý republikanismus. Teorie mezinárodní spravedlnosti (J. Rawls a kritika).
15. Multikulturalismus a post-kulturalismus. Multikulturalismus jako akademický koncept a jako praktická politika. Vývojové etapy debat o multikulturalismu a politikách jednotlivých minorit (typologie dle W. Kymlicka a T. H. Eriksen). Post-multikulturalismus (příčiny, aktéři, argumentace a kritická reflexe fenoménu).
16. Post-modernismus v politice. Teoretické vymezení a formy post-moderní politiky. Teoretici (M. Foucault, F. Lyotard). Aktéři post-moderní politiky.
17. Soudobé teorie demokracie. Kritické teorie a legitimita pozdního kapitalismu (J. Habermas); deliberativní teorie demokracie (J. Habermas), agonistická (radikální) teorie demokracie (E. Laclau, Ch. Mouffe). Kritická reflexe konceptů.

KAP/OPNSZ – OBOROVÝ ZÁKLAD – POLITOLOGIE

1. Vývoj analýzy veřejné politiky a přístupy k analýze. Historický vývoj, holismus a inkrementalismus. Pozitivistické a postpozitivistické přístupy ke zkoumání veřejné politiky a jejich příklady.
2. Tvorba analýzy veřejné politiky. Proces tvorby ex-ante analýzy veřejné politiky, postup při definování problému, sběru dat, vymezování a vyhodnocování alternativ a formulování doporučení. Demonstrování postupu na příkladu.
3. Aktéři a veřejně-politické nástroje v kontextu analýzy veřejné politiky. Možnosti dělení aktérů a nástrojů. Analýza aktérů ve veřejné politice.
4. Veřejně-politický cyklus a evaluace. Charakteristiky veřejně-politického cyklu. Rozdělení evaluací podle načasování jejich tvorby v kontextu veřejně-politického cyklu. Kvantitativní a kvalitativní přístupy k evaluaci.
5. Liberální a republikánské pojetí občanské společnosti a občanství (geneze a současná debata).
6. Občanská společnost perspektivou kritické teorie. Teorie veřejné sféry (J. Habermas).
7. Zájmové, nátlakové skupiny a lobby. Definice, historie, aktéři a typologie, techniky uplatňování vlivu, role v demokratických systémech.
8. Třetí sektor. Vymezení pojmu, funkce třetího sektoru, vztah ke státu, instituce a jejich klasifikace, rozvoj v České republice.
9. Politiky volebních reforem a volební inženýrství jako politická strategie. Vymezení a příklady.
10. Vztah voleb a geografie. Kompozitní a kontextuální přístup.
11. Modely politického stranictví. Problematika s definicí a redukcionismus. Funkce a cíle politických stran, problematika typologizace a její kritická reflexe
12. Koncept stranického systému (definiční znaky dle G. Sartoriho). Institucionalizace stranických systémů (S. Mainwarring, P. Webb), hodnocení relevance politických stran, měření dynamiky stranických systémů (volatilita, efektivní počet stran).
13. (Ne)demokracie v současném světě. Neúspěšná demokratizace a debata o nových typech režimů (soutěživé/volební autoritářství). Příčiny oslabení a pádu liberálně demokratických režimů. Základní koncepty: *democratic backsliding*, *illiberal turn*, *illiberal swerve* – projevy a vzájemné odlišnosti.
14. Soudobé demokratické režimy. Vzájemné vymezení parlamentního, prezidentského a poloprezidentského režimu a jejich uplatnění v postkomunistické Evropě.
15. Soudobá střední Evropa (Maďarsko, Polsko, Slovensko – komise vybere jeden politický systém). Vysvětlení politického vývoje v posledních dvou dekadách, změny a reformy ústavních systémů, proměna stranických systémů, odklon od liberální demokracie.
16. Česká republika po roce 2010. Vývoj politického a ústavního systému, diskuze o charakteru režimu (parlamentarismus x poloprezidencialismus), proměna stranického systému (nástup nových stran, proměna konfliktních linií atd.).

KAP/VDNSZ – VÝZVY PRO LIBERÁLNÍ DEMOKRACII

1. Hlavní teorie a paradigmaty nacionalismu (A. D. Smith, U. Özkırımlı, J. R. Llobera) ve vzájemném srovnání a jejich kritická reflexe. Banální nacionalismus (M. Billig) a kritická reflexe.
2. Stát vs. etnické menšiny a možnosti akomodace: devoluce, autonomie, konsociační demokracie, konkordát, federalismus a etnické menšiny; segregace, secese, iredentismus. Příklady a kritická reflexe.
3. Teoretická reflexe nacionalismu mimo Evropu. Praktické příklady (komise zadá jednu z následujících oblastí: Blízký východ, Asie, Afrika, Latinská Amerika).
4. Různá pojetí populismu. Konceptuální diskuze o populismu v soudobé politologii s důrazem na tzv. *ideational approach* (včetně základních pojmů jako „lid“, „elita“, „vůle lidu“ atd.). Spor mezi „aktérským přístupem“ a „komunikačním přístupem“.
5. Klasifikace populismu. Různé podoby populismu. Kritická reflexe existujících klasifikací
6. Populismus a demokracie. Populistické pojetí demokracie jako „moci lidu“ (M. Canovan) jako protiklad liberální demokracii?
7. Klasická teorie extremismu a její kritická reflexe.
8. Vztah subkultur a extremismu.
9. Sociální identity a extremismus. *Labeling*, morální panika, *hate crime* a *hate speech*.
10. Od národního ke globálnímu terorismu. Vývoj terorismu, koncepty a typologie pojící se s terorismem, problematika rozpadlých států v kontextu terorismu, vztah terorismu a státu, státem podporovaný terorismus.
11. Nástroje a podoba terorismu. Struktura teroristické organizace, asymetrické válčení, teroristické metody, sebevražedný terorismus.
12. Nástroje boje proti terorismu. Bezpečnostní instituce, zpravodajské služby. Válka proti terorismu, protiteroristické strategie (příklady z USA, NATO, EU).
13. Etnopolitická mobilizace a etnický konflikt (M. Hechter). Etnické konfliktní linie. Explanatorní teorie a etnopolitická mobilizace. Regionální a etno-regionální politické strany v Evropě: typologie, ideologie, témata a cíle (R. Dandoy, M. Strmiska). Praktické příklady.
14. Práva národů a minoritních kultur. Jazyková práva v multilingvních společnostech: teorie a politická praxe (D. Miller, W. Kymlicka, A. Patten).
15. Práva etnických menšin v mezinárodním a globálním systému. Práva menšin a mezinárodní instituce (OSN, Rada Evropy, OBSE, EU, NATO) a nevládní organizace.

KAP/VPNSZ – VEŘEJNÉ POLITIKY

1. Sociální politika v ČR. Vývoj, klíčové mezníky, kontext sociálních politik v programech českých politických stran.
2. Sociální politika v ČR. Aktéři sociální politiky na státní a substátní úrovni.
3. *Welfare state*. Typologie, příklady, kritika konceptu státu blahobytu; neoliberalní stát a jeho kritika.
4. Evropské zahraniční politiky optikou konceptu europeizace. Teoretické ukotvení pojmu a jeho použití ve výzkumu a praxi.
5. Nástroje a fungování společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Institucionální vývoj ve smlouvách EU, rozdělení pravomocí, praxe SZBP a SBOP.
6. Zahraniční a bezpečnostní politiky evropských států s ohledem na roli evropské integrace. Zapojení evropských států v EU a v NATO, členské státy EU versus nečlenské státy a jejich zapojení do SZBP.
7. Pluralita evropských regionů. Makroregiony a napětí mezi centrem, semiperiferií a periferií, transnacionální regiony v rámci post-amsterodamské struktury EU, euroregiony, vnitrostátní regiony. Role regionů v evropské politice.
8. Regionální politika v rámci evropské integrace. Vývojové fáze, struktura, nástroje, instituce, aktéři. Cíle regionální politiky.
9. Regionalizace a regionalismus ve vybraných státech Evropské unie a makroregionální strategie EU (koncept a vybraný příklad).
10. Obor analýza zahraniční politiky. Vývoj oboru, předmět studia, vývoj pohledu na zahraniční politiku (definice, struktura, instituce, aktéři), různé teoretické perspektivy zahraniční politiky.
11. Aktéři a instituce zahraniční politiky. Státy a nestátní aktéři v zahraničních politikách (lobby, vojensko-průmyslový komplex, jedinci, nevládní organizace a další), vliv nestátních aktérů na tvorbu a výkon zahraniční politiky, demokratizace zahraniční politiky.
12. Nástroje tvorby a výkonu zahraniční politiky. Rozvojová pomoc jako nástroj zahraniční politiky. Veřejná diplomacie. Ekonomická diplomacie. Příklady nástrojů tvrdé moci v zahraniční politice a mezinárodně-politické podmínky jejich využití.
13. Environmentální politiky v historické perspektivě. Globální kontext vývoje environmentálních politik. Mezníky vývoje evropské environmentální politiky. Mezníky vývoje politik v oblasti ochrany životního prostředí v Československu a České republice.
14. Tvorba environmentální politiky v Evropské unii a jejích členských státech. Aktéři, instituce, proces tvorby environmentální politiky, veřejně-politické nástroje.
15. Současná podoba environmentální politiky v Evropské unii a České republice. Tradiční sektory environmentálních politik. Nová témata v environmentální politice.